

pag. 41: *Agrochola lunosa* (Maansikkeluil) lichte en donkere vorm.
Foto's Andy Saunders

Pag. 41: *Chloroclysta miata* (Herfstpapegaaitje)
foto Andy Saunders

Pag. 30: *Chloroclysta siterata* (Papegaaitje)
Foto Anneke vd Veen

Pag. 15:
Watsonalla binaria
(Gele eenstaart)
Foto: Siep Sinnema

Bij pag. 28: vingerhoedskruiddwergspanner en
(*Eupithecia pulchellata*)
Oranjewoud. Foto: Gerrit Tuinstra

en spardwergspanner (*Eupithecia abietaria*),
Beetsterzwaag, 05-06-2013.
Foto: Gerrit Tuinstra

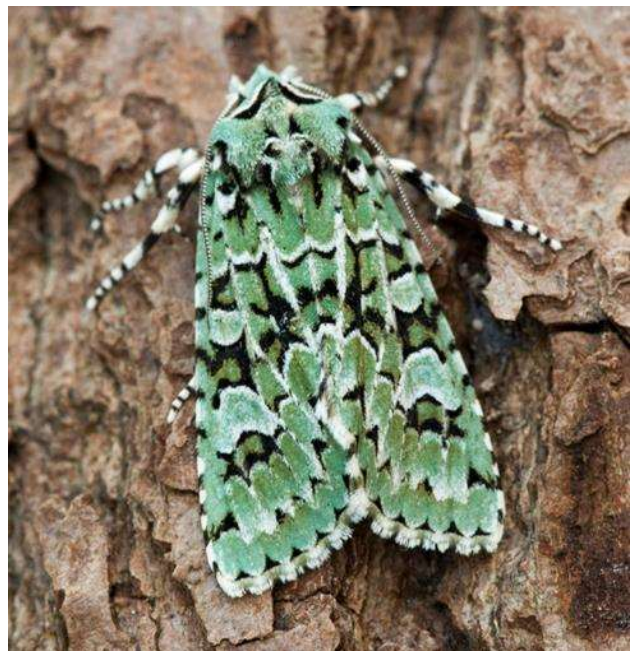
Bij pag. 30: Fruitboomdwergspanner
(*Eupithecia insigniata*) Opende, 18-05-201
Foto: Anneke vd Veen

Nog een bijzondere vangst uit 2013:
Meldedwergspanner (*Eupithecia simpliciata*).
Leeuwarden, 12 -08-2013. Foto: Jaap Schelvis

Bij pag. 18: Iepentakvlinder (*Ennonos
autumnaria*). Oudemirdum, 06-09-2013
Foto: Abel Jagersma

Bij pag. 30: Diana-uil (*Griposia aprilina*)
Foto: Anneke vd Veen

Vingerhoedskruiddwergspanner en spardwergspanner in 2013 Gerrit Tuinstra

In de Flinterwille van oktober 2012 schreef ik een stukje over de vingerhoedskruiddwergspanner (*Eupithecia pulchellata*), die in 2012 gevonden werd als rups en daarmee in Friesland voor het eerst waargenomen werd. De toen gevonden rupsen werden verzameld en er werd geprobeerd om ze uit te kweken. Op 5 mei 2013 verscheen de eerste vlinder. Een tweede Friese vindplaats van deze soort is Beetsterzwaag, waar ik op 5 juni 2013 een exemplaar op licht ving, op de golfbaan van Lauswolt. De lamp stond langs een naaldbosrand, met op korte afstand een groeiplek van behoorlijk wat vingerhoedskruid.

Deze avond op de golfbaan was een goede voor bloemspanners (genus *Eupithecia*). Naast de vingerhoedskruiddwergspanner werden ook de zeldzame dennendwergspanner (*E. indigata*) en spardwergspanner (*E. abietaria*) gezien. De dennendwergspanner is ook van een aantal andere Friese vindplaatsen bekend, met name in het zuidoosten van de provincie. De enige andere Friese waarneming van de spardwergspanner komt ook van Beetsterzwaag. Foto's van de vingerhoedskruiddwergspanner en spardwergspanner staan op de kleuren-middenpagina's van deze Flinterwille. [zie pag. 23]

Het vlindervirus dendert voort Anneke van der Veen

Het was weer een prachtig vlinderjaar voor mij, veel nieuwe dingen gezien en

Sesia apiformis
(Hoornaarvlinder)
Foto: Anneke vd Veen

meegemaakt. Had mij opgegeven voor een basiscursus nachtvlinders in Haren onder leiding van Kees Boele, dankzij een subsidieregeling van Groen & Doen. Erg leuke ervaring. De cursisten kregen 3x een lezing en 3x een nachtelijke excursie. Leuke en nieuwe soorten gezien (voor mij althans), zoals: *Lacanobia splendens* (Moeraswuil), *Cepphis advenaria* (Kleine herculesspanner), *Diarsia brunnea* (Bruine breedvleugeluil) en *Mimas tiliae* (Lindepijlstaart), hoewel het weerklimaat ons niet mee zat met het nachtvlinderen. Eén van de cursisten nodigde mij uit om met hem op zoek te gaan naar de *Sesia apiformis* (Hoornaarvlinder) in Groningen. Onderweg ernaar toe kregen we nog een berichtje van een andere cursist, die in haar tuin in Groningen de *Synanthedon tipuliformis* (Bessenglasvlinder) had gevangen of we die

ook wilden zien? Natuurlijk!! Prachtig beestje, met die doorzichtige vleugels. Daarna gingen we naar een plek waar wel 60 á 70 oude populieren stonden. Heel veel uitkruipgaten gevonden onder aan de stam. En echt pas bij de laatste 5 bomen zag ik de vlinder op een stam rusten en twee bomen verder zag de medecursist het 2^e exemplaar. Ik heb toen wel even een vreugdedansje gemaakt, vond het zo bijzonder! Nu hoef ik waarschijnlijk niet steeds terug naar Groningen om deze vlinder te zien, want zo kwamen we er achter dat bij ons achter het erf, aan de zandweg, ook een oude populier staat...met uitkruipgaten!! Dus vanaf mei/juni volgend jaar die boom eens in de gaten houden. Ook mochten we deze schoonheid nog bewonderen tijdens de Lindevallei excursie van VWF. Helaas heeft niet iedereen deze kunnen waarnemen, maar wel lege poppen die uitstaken uit de gaten van de populier. Tijdens deze excursie mijn eerste nachtvlinder expeditie meegemaakt van VWF...wauw wat een avond! Er waren vier lakens opgesteld en ik wilde overal tegelijk kijken om maar niets te missen! Jeetje wat een heen en weer geloop en wat heb ik weer bijzondere soorten gezien. De toppers waren voor mij o.a. *Smerinthus ocellata* (Pauwoogpijlstaart), *Hepialus humuli* (Hopwortelboorder), *Phragmataecia castaneae* (Rietluipaard) en natúúrlijk de *Gagitodes sagittata* (Poelruitspanner)! De *Apatura iris* (Grote weerschijnvlinder) waren we die middag, helaas, niet tegengekomen.

Dit jaar zoveel nieuwe dingen gezien, gevonden, gefotografeerd en gekweekt.

- Voor het eerst copula's gezien en vastgelegd op de foto.

- Voor het eerst oranje-tip eitjes gevonden.

- Voor het eerst rupsen meegenomen, gekweekt, verpopt en deels uitgekomen.

Sommigen zitten nog "in de dop" en komen volgend jaar mei uit hun holletje, hopelijk.

- Voor het eerst dus ook een vlinder geboorte gezien van de *Aglais urticae* (Kleine vos), prachtig! Had de camera in positie, maar op het moment-supreme weigerde het apparaat een foto te maken....grr.

- Voor het eerst een vleugelloos vrouwtje gezien van de *Orgyia antiqua* (Witvlakvlinder)!

Wat ik ook erg bijzonder vond waren de rupsen van de *Dicallomera fascelina* (Grauwe borstel),

Euthrix potatoria (Rietvink) en de *Dryobotodes eremita* (Eikenuiltje), waar allemaal na het verpoppen een vlinder uitkwam. Heb ook rupsen via de post

Stauropus fagi (Eekhoorn).

Foto: Anneke vd Veen

opgestuurd gekregen van een rupsenkenner en wel de *Stauropus fagi* (Eekhoorn). Wat een bijzondere rups is dat toch, met z'n wriemelende, mierachtige voorpoten. Inmiddels hebben ook deze 3 rupsen zich verpopt. Ik heb nu zo'n 12 poppen liggen van verschillende vlinders, die allemaal rond mei uit kunnen komen...spannend! Wat ik ook wel een mooie verpopping vond was van *Acronicta leporina* (Schaapje). Deze hadden we gevonden op 24 augustus tijdens de Fryske Wâlden excursie in Twijzel. Deze rups verpopte zich namelijk in een stuk hout, had ik gelezen op Vlindernet.nl. Dus had ik een katapult achtig stokje in de kweekbak erbij gedaan en wat geschiede...hij verpopte zich precies in de "oksel" van het stokje! Bij de *Orgyia antiqua* (Witvlakvlinder) had ik het genoeg om de hele gedaanteverwisseling mee te mogen maken, van ei-tot-ei. Eitjes op een leeg cocon gevonden, opheldering bij Siep Sinnema gevraagd hoe dat nou precies zat? Daarna eitjes in een kweekbak gestopt en van het één kwam het ander. Uiteindelijk weer de copula weten vast te leggen op de foto en het ei-afzettende vrouwtje. En de cirkel was rond! Natuurlijk was het niet allemaal pracht en praal. Er ging, helaas, ook genoeg mis. Zoals het niet uitkomen van poppen, rupsen die zijn verdronken (teveel water in te grote potjes) en rupsen die zijn ontsnapt.... Wat ik erg jammer vond was dat de rups van de *Griposia aprilina* (Diana-uil), na de verpopping nog steeds niet is uitgekomen. De rups vond ik al 3 jaar achtereen bij ons op de zandweg op oude eikenbomen. Nog nooit de vlinder gespot op het laken of smeer, dus de stoute schoenen aangetrokken en de rups op kweek gezet. Na deze rups was het "kweekvirus" pas echt toegeslagen. Totdat ik op 4 oktober jl. de lamp weer had aangezet bij het laken en ik ineens 2x *Griposia aprilina* op visite kreeg! Nou ja....super gewoon! **[Zie foto pag. 23]**

Natuurlijk afgelopen jaar ook gelicht met behulp van het laken in eigen tuin. Toch weer mooie verassingen tegengekomen, zoals: *Philereme vetulata* (Sporkehoutspanner), *Gluphisia crenata* (Populierentandvlinder), *Litoligia literosa* (Duinhalmuiltje), *Polyploca ridens* (Groenige orvlinder), *Chloroclysta siterata* (Papegaaitje) **[zie foto pag. 21]**, *Hydria undulata* (Gegolfde spanner), *Macaria wauaria* (Zwarte-w-vlinder), *Peribatodes secundaria* (Geveerde spikkelspanner), *Anticollix sparsata* (Wederikdwergspanner), *Eupithecia insigniata* (Fruitboomdwergspanner) **[zie foto pag. 23]** deze al voor het 2^e jaar achtereen en natuurlijk de *Larentia clavaria* (Malvabandspanner).

Ook een paar keer naar het Fochtelooërveen geweest en voor mij nieuwe soorten daar gespot. Zoals imago's van Geblokte zomervlinder (*Thalera fimbrialis*) en Veenhooibeestje (*Coenonympha tullia*). En veel mooie rupsen gezien! Een prachtig, soortenrijk gebied is dat toch.

Samen met Gerrit Tuinstra en mijn zonen Jitze en Ynte een nacht gevlienderd in Beetsterzwaag, waar Gerrit de *Catocala sponsa* (Karmozijnrood weeskind) op smeer had gevonden!! Super leuk. Toen Gerrit terugkwam uit het donkere bos, zaten wij met z'n drieën te schijnen en te zoeken met de zaklamp in het gras.

“Hé”, zegt Gerrit, “welke vlinder zien jullie daar?”. Waarop ik antwoorde: “Nou, geen vlinder, maar we zoeken de autosleutel.....” De jongens waren net naar de auto gelopen om hun jassen op te halen, toen Jitze een vreemd beest op zijn arm voelde en pardoes de sleutel liet vallen..... Ik had al hele scenario’s in mijn hoofd afgespeeld, hoe dit zou kunnen aflopen. Maar de rots in de branding (Gerrit) vond de sleutel na enig speurwerk, fieuw...een pak van mijn hart! Om het toch nog mooi af te sluiten, wist Gerrit nog een *Arctia caja* (Grote beer) ,speciaal voor mij, op het laken te zien. Ik had deze soort alleen maar gezien als een dood exemplaar. Dus onze avond kon niet meer stuk!

Al met al een mooi vlinderjaar tot nu toe. Wat mij betreft mogen er meer excursies gepland worden door VWF!

Willen jullie meer foto’s zien en verslagen lezen, kijk dan hier maar eens <http://goo.gl/sHzg0j>. Het is goed om te weten, dat je bij het kopje “imago en rups” om dan rechtsboven in de hoek even op “naam” te klikken. Dan staan de imago’s en rupsen van dezelfde soort naast elkaar afgebeeld.

De Veenhooibeestjes van Fryslân Judith Bouma

Wat weten we eigenlijk van de Veenhooibeestjes voordat de monitoringroute in het Fochtelooërveen uitgezet werd in 2001?

Vóór 2000 werd er nauwelijks naar gekeken. Omdat ze aanwezig bleken te zijn is, is er overleg met geweest om de natuurherstelmaatregelen niet al te grootschalig aan te pakken in het betreffende leefgebied. Mede door het juiste beheer van Natuurmonumenten gaat het goed met het voortbestaan van de Veenhooibeestjes.

Hieronder de hoogste aantallen die gezien zijn op één dag én doorgegeven zijn:

1993	-	1	1998	-	47
1994	-	5	1999	-	34
1995	-	5	2000	-	597
1996	-	5	2001	-	91
1997	-	3	2002	-	31

Afwijkend is 2000, maar die dag is geteld met meerdere personen in het veen en zijn ook kaden meegenomen in de telling. De kaden konden daarna niet meer meegenomen worden in de telling vanwege de komst van de Kraanvogels en die gaan voor alles ... zelfs vóór de Veenhooibeestjes.

foto: Judith Bouma